

William Shakespeare (1564 – 1616) – Romeo a Julie

Většinu svých děl napsal W. Shakespeare mezi lety 1590 - 1613, do českého prostředí se dostávají ve století 18. zejména v německé verzi. Už v průběhu 19. století se někteří čeští obrozenci pokusili Shakespearovy hry překládat, ale ke kvalitním překladům došlo až na jeho samém závěru Josefem Václavem Sládkem pro Národní divadlo.

Divadelní hra Romeo a Julie, hra o velké lásce, poprvé uvedena roku 1595 v Londýně, patří k těm nejznámějším, do dnešních dnů je v repertoáru mnohých divadel po celém světě. Je také mnohokrát adaptována do různých filmových, divadelních a knižních podob a inspirovala velké množství děl (např. i slavnou West Side Story.)

Má prolog (úvod) a pět dějství. Ačkoliv se nejedná o původní téma (příběh o milencích ze dvou zneprátelených rodin je znám už ze starověkého Řecka, také v Anglii byly v 60. letech 16. st. vydány podobné příběhy i s téměř totožnými jmény), je Shakespearova verze nejlepší.

Hra je psána Shakespearovým oblíbeným literárním způsobem - vznešeným stylem a pětistopým jambickým veršem (takzvaným blankversem), který jde kvůli odlišným přízvukům velmi špatně přeložit do češtiny (dokázal jím smysluplně psát jen Mách a v Máji).

Hra je typicky shakespearovsky plná postav (kromě hlavních i jejich příbuzných, sluhů a davu), takže se místy stává lehce nepřehlednou. Některé z postav mají ještě charakteristické rysy středověké literatury.

Celý příběh se odehrává v italském městě Verona, kde žijí dva významné rody – Kapuleti a Montekové, na život a na smrt zneprátelené. Každé setkání některých členů rodin, zejména těch mladých, končí bitkou – zápasem, soubojem s mečem (či jinou zbraní) v ruce a smrtí nějakého z nich, čímž jejich vzájemná nenávisť ještě roste.

Když se Romeo Montek dovídá, že rodina Kapuletů pořádá velký zásnubní maškarní ples, neváhá a vydá se na něj i se dvěma přáteli. I přes jejich prozrazení se stihne seznámit s mladičkou Julií (jíž se chystají zásnuby s hrabětem Parisem) a zamilovat se do ní. Právě tato láska a následné Romeovo chování vykazuje výrazné znaky dvorské lyriky (opěvování vznešené ženy, platonická láska...), v průběhu děje však tyto prvky mizí a nastupuje reálnější postoj.

Romeo je okouzlen a v noci se tajně vydá do zahrady pod okna Juliiny ložnice (viz ukázka – slavná balkónová scéna), zde si vyznávají lásku a následně se ráno nechají oddat otcem (mnichem františkánem) Vavřincem (v některých překladech Laurenzem, v jiných Lorenzem). Po dalším souboji, kdy dva mladíci opět zbytečně zemřou, musí Romeo opustit město a Julie je nucena řešit situaci sama.

Otec Kapulet jí chystá svatbu a ona se uchyluje pro pomoc k otci Vavřincovi. Vyhrožuje sebevraždou, a proto jí otec Vavřinec dává nápoj, po kterém usne a bude necelé dva dny vypadat jako mrtvá. Julie večer před svatbou nápoj vypije a Kapuleti místo svatby chystají pohřeb. Otec Vavřinec posílá za Romeem posla s tajným vysvětlením, jenže posel je zabit a Romeo se dovídá o pohřbu. Sám si shání jed a po dalším ze soubojů (a dalších mrtvých) vniká do rodinné hrobky Kapuletů, aby se otrávil v Juliině blízkosti. Naposledy ji políbí, vyzná jí vroucí lásku a umírá. Julie se probouzí a spatří mrtvého Romea. Otec Vavřinec, který vyčkává na její probuzení, se jí snaží odvést, ale Julie odmítá a Romeovou dýkou si probodává srdce.

V zápětí přichází padovský vévoda (jinde kníže), vládce města, i zástupci obou rodin. Otec Vavřinec jim vysvětluje celý nešťastný příběh a vévoda nabádá oba rody k usmíření. Dávné nepřátelství je tedy smazáno, rody se usmíří a postaví svým nešťastným dětem sochu z ryzího zlata.

Jednání II.

Scéna 2.

(Zahrada Kapuletových, kam skočil Romeo, ten tiše hledí do oken Juliina pokoje, Julie vyjde na balkón)

(...)

ROMEO   Mluví!

Ó, mluv, anděle skvoucí! Neboť jsi
tam nade mnou, té noci vůkol, slavná
jak nebes okřídlenec užaslým,
zvráceným nazad očím smrtelníků,
již nznak padnouce vyhlížejí,
když nad oblaky líně plynoucími
se plaví na modrostech mořem vzduchu.

JULIE Ach Romeo, Romeo! Proč jsi Romeo?
Své jméno zapři, odřekni se otce,
anebo, nechceš-li, zasvět' se mně,
a přestanu být Kapuletová.

ROMEO Mám ještě poslouchat? Či odpovím?

JULIE Tvé jméno jenom je můj nepřítel.
Tys jenom ty. Ty vůbec nejsi Montek.
Co je to, Montek? Ruka ne, ni noha,
ni paže, ani tvář, ni jiná část,
patřící k člověku. Proč nemáš jiné jméno?
Copak je po jméně? Co růží zvou,
i zváno jinak vonělo by stejně.
A tak i Romeo, nebýt Romeo zván,
by nebyl o nic méně drahocenný
než s tímto jménem. Romeo, svlec to jméno!
A za ně, které není částí tebe,
si vezmi mne!

ROMEO Beru tě za slovo.
Nazvi mě svým, a budu znovu pokřtěn.
Už nechci nikdy víc být Romeo.

JULIE Kdo jsi, ty muži zahalený tmou,
že do mých tajů takhle vpadáš?

ROMEO Jménem ti říci nedokáži, kdože jsem.
Mé jméno se mi protiví, že tobě
nejdražší světice, je proti myslí.
Mít je tu napsané, já bych je roztrh!

JULIE Sto slov jsem sluchem ještě nevypila
z těch drahých úst, a přece znám ten hlas. –
Nejsi ty Romeo? A nejsi Montek?

ROMEO Ni to, ni ono, máš-li mi to za zlé.

JULIE Kde ses tu vzal? A proč jsi přišel? Mluv!
Zahradní zeď je vysoká a strmá,
a toto místo smrt, když uvážíš,
kdo jsi, kdyby tě zastih někdo z našich.

ROMEO Na křídlech lásky přeletěl jsem zeď.
Let lásky nezastaví ani hradby.
Co láska může, to i udělá,

a tvoji příbuzní mi nezabrání.

JULIE Kdyby tě uviděli, zavraždí tě!

ROMEO V tvých očích, ach, je více nebezpečí než ve dvaceti mečích. Jenom ty hled' laskavě, a zášť mi neublíží.

JULIE Leč za nic nesmějí tě tady spatřit.

ROMEO Plášť noci ukryje mě před nimi.
A nechceš-li mě, ať si mě tu najdou!
Ať raděj zahubí mě jejich zášť,
než abych spasil život bez tvé lásky.

JULIE Kdo tě sem zaved? Kdo ti řekl cestu?

ROMEO Bůh lásky, jenž mě na ni vypravil.
Půjčil mi důvtip, já mu půjčil oči.
Ač nejsem mořeplavec, ty být tam,
kde moře pere do nejzazších břehů,
až tam bych vyplul za takovým zbožím.

JULIE Ty víš, že na tváři mám závoj noci;
sic do krve bych musela se rdít
za všechno to, cos mě tu slyšel říkat.
Vždyť já bych ráda zapřela svou řeč
a ctíla mrav, leč sbohem, upejpání!
Miluješ mě? Já vím, že řekneš ano,
a já ti uvěřím. Však přísahat
bys mohl křivě. Křivopřísežnictví
milenců směje se prý Jupiter.*
Ach, Romeo! Řekni pravdu. Máš mě rád?
Či, zdá-li se ti, žes mě dobyl snadno,
jsem svolná se mračit a říkat ne,
abys mě chtěl – leč jinak ani za nic!
Ach, Monteku, jsem příliš upřímná,
a ty snad myslíš, že jsem lehkovážná.
Však věř mi, věrnosti je ve mně víc
než v těch, co lépe znají dělat chladnou.
A byla bych si vedla upjatěji,
kdybys mě nebyl zaslech, jak si stýskám,
než jsem se nadála. A proto odpusť
a neodsuzuj jako příliš zjevnou
lásku, již vyhradila černá noc. (...)

* Římský bůh Jupiter (řecký Zeus) sám v nejrůznějších podobách klamal svou žárlivou ženu Junonu (řeckou Héru) a sváděl pozemšťanky.

VRCHLICKÁ, Eva. *Z oříšku královny Mab: Povídky ze Shakespeara*. 2. vyd. Praha: SNDK, 1960, Romeo a Julie. s. 5 -33.

Shakespeare - Romeo a Julie. Molière – Tartuffe: Četba pro školy. Přel. E. A. Saudek. Praha: Mladá fronta, 1985, s. 37 - 40.

William Shakespeare. *Wikipedia* [online]. 9. 1. 2012 [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/William_Shakespeare
Romeo a Julie. *Wikipedia* [online]. 22. 1. 2012 [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Romeo_a_Julie
Josef Václav Sládek. *Digitální knihovna Městské knihovny v Praze* [online]. 2003-2009 [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://kramerius.mlp.cz/kramerius/MShowMonograph.do?id=4103>

- 1) Jak stará je tato divadelní hra? Je zastaralá, nebo se ještě uvádí na jevištích?
- 2) Kdo jako první provedl téměř úplný (a velmi kvalitní) překlad Shakespearových her (33 ze 37)?
- 3) Kdy a pro jaké divadlo?
- 4) Jak se nazývá verš, kterým Shakespeare hru psal?
- 5) Používá se i v češtině? Proč?
- 6) Kdo jím psal?
- 7) Vymyslel Shakespeare originální zápletku?
- 8) Jedná se o tragédii, komedii, nebo činohru?
- 9) Kde se Romeo setkává s Julií?
- 10) Kdy se nechávají oddat?
- 11) Jak zemřel Romeo? Jak Julie?
- 12) Jak se nazývá první část ukázky, kdy Julie mluví sama bez partnera? Jak se nazývá ta část, kdy mluví dva herci spolu?
- 13) Převeď první sloku do běžné řeči.
- 14) O co se jedná v ukázce div. hry?

Řešení:

- 1) 425 let (v roce 2020); stále se uvádí
- 2) Josef Václav Sládek
- 3) Na konci 19. st. – pro ND
- 4) Blankvers
- 5) Ne, vychází z jiného přízvuku (čeština ho má téměř vždy na první slabice, angličtina pohyblivý)
- 6) Mácha v Máji
- 7) Ne, použil známé téma, jinak ho zpracoval
- 8) Tragédii
- 9) Na maškarním plese
- 10) Hned druhý den ráno
- 11) Romeo se otráví, Julie se probodne
- 12) Monolog; dialog
- 13) (okřídlenec nebes = anděl), jsi jako anděl, jsi nade mnou, který se plaví na obloze (mořem vzduchu) nad líně plynoucími oblaky, vyhlížejí tě smrtelníci, kteří padli na záda, užaslým pohledem.
- 14) Julie vzdychá po Romeovi, žádá, ať se vzdá svého jména, on souhlasí. Varuje ho před nebezpečím, ale on chce raději zemřít, pokud ho Julie odmítne. Julie chce slyšet vyznání lásky, ale nechce, aby jí lhal, lituje, že bez zdráhání vyjevila svou lásku, má obavy, aby ji za to neodsoudil.